

lista zadnjega števila je oblast bila primorana — konfiscirati! Če se pomisli, da vlada kaj redko konfiscira leposlovne liste — vsakih deset let enega, se pač lahko iz tega sklepa, kakšne vrste izobrazbo razširjajo liberalci med svojo mladino. V dotični številki žalostne liberalne „Bodočnosti“ je bilo od 8 strani zaplenjenih celih 4, ki so vsebovale neznanske hujskarije zoper oblast. Pač krasna prihodnost se obeta liberalcem od tako vzgojevanega naraščaja! — Ni sicer vredna ta notica, polna ostudnega natelevanja, odgovora, a dobro je, da se jo pojasni in komentira. 1. Pač smešno postaja počenjanje „Slovenca“, ko piše, da „so vsebovale 4 str. „Bodočnosti“ neznanske hujskarije zoper oblast“, ko je vidi dotični „Slovenec“ notičar pred seboj le 4 prazne strani, ki so bile zaplenjene, o katerih vsebini pa se ni mogel prepričati, ker se zaplenjenih iztisov ne sme razpečavati. Podli lažnivec in obrekovalac, govori torej! — 2. Vsebinske zaplenjenih vrstic se je tikala žrtve našega naroda, ki sta padli dne 20. sept. 1908. l. in se je obhajal tisti čas obletni spominski dan, ki ga je pa ravno „Slovenec“ in so ga klerikalci tako grdo omadeževali. Da „Slovenec“, spomin na to, kar mora velevali vsakemu poštenemu Slovencu že narodnostno čuvstvo, ki ga pa klerikalci nimajo — so one „neznanske hujskarije zoper oblast.“ — Govori, izdajica!

* **Žirovnikov naslednik** in začasni voditelj v St. Vidu nad Ljubljano je uveljavil svoje delovanje s tem, da je pričel razdirati to, kar je tov. Žirovnik s težkim trudom postavil v prid ljudstvu v St. Vidu. Seveda, razdirati je lažje nego pozitivno postavljati, in s tem se hoče ta človek prikupiti pri sedanjih dež. vladi, ker baje računa, da postane definitivni naslednik Žirovnika in nadučitelj šole v St. Vidu. Ne vemo, kako bo kaj ljudstvo z njegovim početjem zadovoljno, ker štev. 12. „Sloven. Doma“, se o njem ne izraža pohvalno in mu ljudstvo že daje potrebne nauke! — Tov. Žirovnika pozna vse slovensko učiteljstvo in ve ceniti njegove zasluge in zmožnosti, ki jih ima. Sedaj pa pride ubogi „štreber“, ki svoje življenje še nikdar ni pokazal niti najmanjše zmožnosti za narodno delo in si drzne rovtati zoper Žirovnika in njegovo delo! — Gospod kolega v St. Vidu, storili ste najpodlejše dejanje, ki ga je v stanu storiti kolega svojemu bivšemu predstojniku in s tem kvalificiral svoj značaj in hvaležnost nasproti njemu, ki vas je držal z nasveti pošteno pokonci.

* **Gospod Terseglav** mora imeti strašno veliko časa. Na naš zadnji uvodni članek je odgovoril s tem, da je sešel njegove vrste! Imeniten žurnalist in apostol nove vere (pobijanja in demoralizacije) že ve, kako je treba stvarno odgovarjati! Zato pa še do danes ni pojasnil besed, ki jih je govoril dne 25. marca 1908. leta. Gospod Terseglav že ve, zakaj ne!

* **Za žalostne ljudi!** V teh žalostnih časih poskrbi zdajzndaj „Slovenec“, da se nam odmaknejo črne misli in nas ljubeznivo poboja blaženi humor. Tako trdi imenovani list z vso šaljivo resnostjo, da se ni mogoče sukati na trnku (= Angel). Hudomušnež naj si ga le zapiče v nos, pa bo videl, kako komično bo njegovo vrtenje okolo neznatnega trnka! — Sicer bi tudi njemu, kakor je duhovit, nič ne škodilo, ko bi pisal penitenco: Túr — ne pa Thür; za konec bi lahko pristavil besedo Thür namesto svojega pravega imena! Šaljivcu je vse mogoče!

Vestnik za učiteljsčnike.

Beseda tovarišem učiteljsčnikom! Ne mi; krive so razmere, da se obsoja pri nas na Slovenskem vse — in tudi narodno, gospodarsko in kulturno delo le s političnega stališča posameznih političnih strank. Da, še celo samoozbrabza se ceni in dopušta, kakor pripoveduje, le pod diktaturo političnih vplivov. Otvarjamo v svojem listu rubriko, namenjeno vam! Potreba je pokazala, da učiteljstvu ne bo več mogoče uspešno delovati v prid svojemu vzvišenemu poklicu kot vzgojevalcu mladine in naroda, ako ne bo prihajal iz naših učiteljskih naraščaj, ki bo imel poleg temeljite stanovske izobrazbe tudi temeljito vsestransko, splošno izobrazbo o življenjskih vprašanjih. Ne zahtevamo od vas nikakega strankarstva in vas vnanje tudi ne menimo uvajati. Hočemo pa, da gojite samoozbrabzo v vseh delih znanosti — brez izjeme — in si potem prosto, samostojno postavite svoje naziranje in prepričanje, ki pa po teh zahtevah ne bo temeljilo na strankarskih principih, ampak na kulturnem temelju. — Zamenjajte vrček in cigareto z znanstveno knjigo, ki vam bo širila obzorje povsodnem svetu, vam dajala vpogled v vse stroke znanosti in vas usposablja za uspešno narodno delo bodisi na kateremkoli narodnem polju. Namesto da bi si z alkoholom in nikotinom ubijali svoje lastno telo, skrbite rajši za prospeh svoje telesne vzgoje, ker „le v zdravem telesu biva zdrava duša“, in gotovo se nam ni potem bati, da bi ne skrbeli za prospeh telesne in z njo tudi duševne vzgoje naroda. Dajte prostora, da se

razvije razum, a dajte prostora tudi čuvstvu, da se vzgoji v popolnega človeka, kakršnega zahteva duh današnjega časa — in pojmi boste socialnega duha današnje dobe. — Naj vam ta „vestnik“ daje vsaj nekaj vodil, o čem razmišljate in se izobrazite, da boste hitreje dospeli k svojemu smotru in dosegali to, kar se bo od vas zahtevalo v življenju in se ne boste predolgo ukvarjali z manj potrebnimi stvarmi. „Kratko je življenje, a dolga je veda.“ Ni izgubljeni časa na učiteljsku, in nihče naj se ne tolaži s tem, da se vam za študij ni potreba početi z nikakršno stvarjo, ki ni prav v neposrednem stiku s šolo in vam v javnem življenju ni potreba ničesar vedeti. „Šola bi morala biti učiteljica življenja in za življenje!“ Prebriski bodo občutki, če boste ta čas izgubili, ker ni res, da vam bo časa za samoizobrazbo za službovanja preostajalo, ampak primanjkovalo ga bo in to še celo, če ne boste vsaj elementarnih naukov narodnega življenja že prinesli s seboj. Ne vzgajajte se za ničvredneže in kimavece ter ne lazite slepo za svojimi voditelji, ker običajne tradicije in oboževanje nam škodujejo in z njega rastočo močjo pada energija in sposobnost za delo. Zaučajte v lastno moč, ker vedite: V samozavednosti leži jedro dela! Ne kličemo vam: „Vi ste naš up in naša nada“; rečemo pa: „Če hočete delati in se samoizobraževati, postanete lahko up slovenskega naroda!“

Razmere na koprskem učiteljsku.*)
Trintrideset let prognanstva.
(Referiral na shodu učiteljskih abiturientov V. Sešič.)

Zbrali smo se, da se pogovorimo o razmerah vseh slovenskih učiteljskih, posebno pa, da obravnavamo vprašanje učiteljsčnikov koprškega učiteljskega, ki je za sedaj eno najvažnejših in najnujnejših vprašanj celokupnega učiteljskega dijaštva.

Preden začnem razpravljati o neznosnih razmerah, ki vladajo na tamošnjem učiteljsku, vam hočem na kratko očrtati nalogo učitelja ali učiteljice. Naloga učitelja je jako težavna, a je tudi vzvišena nad nalogo vseh stanov. Učitelj mora skrbeti za napredek mladine bodisi v duševnem kakor tudi v telesnem oziru, mora pa skrbeti tudi za vzgojo in napredek naroda. Na strašimo se črnih halj, ki pokušajo napraviti močan jez duševni, kakor telesni izobrazbi. Naše geslo bodi rajši geslo g. nadučitelja Grmeka, ki pravi: V eni roki Ciril-Metoda s Prosveto v drugi Škola. Neustrašeno korakajmo s tem geslom proti sovragu!

Sedaj pa pogledimo, ali je to mogoče doseči učitelju, ki se izobražuje na našem učiteljsku?

Ravnokar je zaključilo c. kr. moško učiteljske (slovenski oddelek) v Kopru 33. šolsko leto.

Preteklo je tedaj 33 let, odkar so nepremišljeni faktorji premestili slovenski oddelek moškega učiteljskega iz Gorice v Koper, odkoder prihajajo pogostni klici: „Nazaj v Gorico!“ Nekaj let sem prinašajo časopisi tolažilne vesti, da se premeščenje izvrši v prav kratkem času.

Tako je tudi t. l. zašumelo po raznih listih: „Učiteljske se s prihodnjim šolskim letom premesti v Gorico“. Z veseljem sreem je to vest pozdravila vsa slovenska javnost, pa — glasovi so zopet potihnili in našim tovarišem bode treba zopet iti v Koper — v prognanstvo — potujčevati se v laško mesto! — Kdor je bival med temi razvalinami ali imel svoje sinove tam, ve prav dobro, kakšne razmere vladajo tam. Starši izročijo svoje sinove brezvestnim ljudem v stanovanje in to v dobi 15. do 20. leta; to je v letih, v katerih se določi srečna ali nesrečna bodočnost mladeniča. V teh letih se mladeniči navzamejo duha značajnosti ali neznačajnosti; narodnjaštva ali janičarstva, med katerim je zadnje v Kopru najlažje.

Ako vpliva okolica ugodno na človeški razvoj, pritrđimo lahko, da se mladina vzgoji v vrle mladeniče in zavedne može, ki bodo delovali na polju prosvete za blagor naše domovine, le pod gotovimi pogoji in razmerami, v katerih žive in imajo nanj vpliv. V Kopru pa tega ni! Stanovaleci mesta so ponajveč ribiči, rokodelci ali kaznilniški čuvaji. Poleg teh je nekaj ital. posestnikov „signorov“, ki pa ne sprejemajo dijakov v stanovanje — posebno slov. narodnosti ne, ker so zagrizeni Lahji. Kje tedaj naj išče slov. dijak stanovanja, ni pač težko uganiti! Iskati ga mora pri ljudeh, ki bi sami potrebovali zrelih voditeljev. Taki gospodarji naj čuvajo našo mladino? Ti naj vzgojevalno vplivajo na njih duševni razvoj? V Kopru nima mladina nikake prilike, da bi se izvenšolsko izobrazovala, zaradi tega se v marsikaterem mladeniču zamori čut do boljše izobrazbe, zakaj enak je ptiču s prestreljeno peruto, ki ne more v višave. Posledica temu je pohajanje po gostilnicah — pijančevanje.

Gospodje profesorji se trudijo, da bi krokanje zatri, a ves trud je zaman, zakaj mladina išče razvedrila, izvenšolske zabave, ker je ne dobi drugod, jo išče po krčmah, žalostno pa resnično! — Dajte mladini primernega izvenšolskega razvedrila, pa na mah ste odpravili krokanje!

*) Iz tega poročila je razvidno, da je bila res že skrajna potreba, da so premestili slovenski moški oddelek iz Kopra v Gorico. Uredn.

Koper tega ne nudi naši slov. mladini, tam ni boljših krogov, kjer bi se naši sinovi učili tega, česar se zahteva od olikanega Slovence. Šola ne obožuje mladine z vsemi za življenje potrebnimi vedami, zaradi tega prihajajo mladeniči od tam precej neotesani in od tam potem v službo v kak zakoten kraj — kjer se mu zamore zadnji žarki lepih idealov, pa imamo pol človeka, ki nadaljuje to, kar mu je nudilo gnezdo Kopra. — Koper je za telesni razvoj nezdravo mesto; v dokaz temu je, da prihajajo od tam telesno slabo razviti mladeniči in mnogi so legli v prezgodnji grob, ker so si tam nalezli jetike. Kje leže vzroki? Evo dokazov:

Šolsko poslopje je bivši samostan, ki je več let stal zapuščen in polagoma razpadel. Prostori so neprimerni za šolo, ker so vlažni in slabo razsvetljeni.

Pogosto, v zimskih dnevih, je treba po cele dneve pri luči poučevati.

L. 1875. so oblasti le začasno spravile učiteljske na te prostore, ker sklenjeno je bilo (v l. 1877.) sežidati novo moderno poslopje. Letos pišemo l. 1909. in novega poslopja za učiteljske še ni in ga kot kažejo znamenja tudi ne bo!

V celem Kopru ni stanovanja s pečjo, da bi dijakom v zimskih dnevih zakurili, kjer bi v toplih sobah izdelovali domače naloge. Pač božje čudo je, da bi se mladina ne nalezla v takih stanovanjih nahoda, ki je prednik jetike, ali pa revmatizma.

Brezvestni stanovaleci pa dajejo dijakom slabo, pogosto škodljivo hrano. Za tako hrano, borno in slabo pa je treba plačevati od 45 do 56 kron.

Kako se pa godi dijakom, ki ne zmorejo tega zneska plačevati, je naravnost povedano — obupno. V Kopru ni dijaških, pa tudi ne ljudskih kuhinj, zaradi tega si ti siromaki za večerjo prepašajo trebuh, a za zajetek se umijejo. Dobrosrčni dijaki si odtrgujejo od lastnih ust že itak pičli grizljaj, da le nekoliko utešijo dobremu sodijaku lačni želodec. — Za telesno varnost je v Kopru prav malo preskrbljeno, zakaj slovensko govoreči dijaki so vedno v nevarnosti, da jih laška druhal ne napade — da, še celo pred kolegi italijanske narodnosti niso varni. Laška nestrpnost se je zanesla še celo med stene šol. poslopja.

V prvi vrsti se obrnimo do naše vlade! Vlada, kje so naše pravice? Ali imajo nam to, kar nam gre po zakonu. Ako imajo drugi narodi svoje pravice ter jih izrabljajo proti nam — čemu nas prezirajo?! Dovolj je, da nas stiskajo od več strani, da se moramo bojevati kot v mali, a srčni trdnjavi, ne da bi morali prenašati udarcev še od tebe s tem da nas prezirajo?!

Ali se ti ne smilijo ubogi slovenski dijaki, ki te kličejo na pomoč? Ali je res njih glas kakor glas vpijočega v puščavi?! Saj ne zahtevamo nikakih privilegijev — nego pravice!

Dovolj je 33 letnega prognanstva — nazaj v svojo domovino hočemo iti! V Gorico nazaj, odkoder so nas nepremišljeni faktorji premestili l. 1875. Vsi za to poklicani činitelji povzdignite svoj glas ter glasno zahtevajte, da se slov. oddelek moškega učiteljskega v Kopru premesti s prihodnjim šolskim letom v Gorico!

Resolucija:

Učiteljski abiturienti in abiturientinje, zbrani na sestanku dne 1. avgusta t. l. (1909) v „Mestnem domu“ v Ljubljani so razpravljali o razmerah na koprskem učiteljsku in so spoznali za nujno potrebo, da se odpomre neznosnim razmeram in stanju koprskih učiteljsčnikov s tem, da se sedež slov. moškega oddelka učiteljskega v Kopru nemudoma premesti v Gorico in to iz vzroka, da se učiteljsčnikom razširi duševno obzorje in da se da več prilike za njega telesno in duševno vzgojo — o čemer se je v javnosti pač razpravljalo — kakor jo ima do sedaj.

Zato se naprosi „Zavezo avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“, da ukrene vse potrebno v dosegu teh ciljev.

* * *

To se je tudi zgodilo, in sedaj je učiteljske že v Gorici. Da bi delovalo v blagor slovenskega učiteljstva, šolstva in naroda! — Hvala vsem faktorjem, ki so se potrudili, da se je to vprašanje končno pravično rešilo!

Vestnik.

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: tov. Josip Lapajne iz Cerkelj, tov. Janko Blagane in tov. Tilka Blagane z Vač pri Litiji. Bog plati!

Tovariši in tovarišice, naročajte prido l. zvezek Rapetovih, Slapšakovih in Ganglovih spisov. Dohodek je namenjen učiteljskemu konviktu. Naročila sprejema Učiteljska tiskarna.

Iz šolske službe na Kranjskem. Namesto učiteljice Katarine Šušelj pride v Grahovo učiteljska kandidatinja Ana Šestova. Namesto učiteljice Marije Galletove pride v Cerknico bivša prov. učiteljica na Ledin, Alojzija Maurinova. Bivša suplenta na Jesenicah je imenovana za prov. učiteljico in voditeljico v Ovisah. V brezplačno šolsko prakso je sprejeta Gizela Sedlakova v Spodnjo Šiško. Dosedanja suplenta v Lienfeldu Vera pl. Gressel je imenovana za prov. učiteljico. Namesto obolelega učitelja

Josipa Kreinerja pride v Staro cerkev pri Kočevju suplent Viktor Porupsky. Učiteljska kandidatinja Frančiška Novakova je imenovana za prov. učiteljico-voditeljico na Ledinah. Prov. učiteljica Frančiška Bedenkova pride iz Koroške Bele v Kropo. — Prov. učiteljica Josipina Sterlekarjeva pride iz Banje loke v Rateče pri Škofji loki.

Usposobljenostne preizkušnje za obče ljudske in meščanske šole v jesenskem terminu se prične pri c. kr. izpraševalni komisiji v Gorici dne 8. novembra t. l. ob 8. uri zjutraj. Dotične prošnje za pripust se imajo predložiti predpisanim potom do 20. oktobra t. l. ravnateljstvu c. kr. izpraševalne komisije za obče ljudske in meščanske šole v Gorici.

Na Rakovniku pri Ljubljani v salezijskem zavodu so pričeli dne 1. oktobra šolski pouk. Novo šolsko poslopje ki je v zadnjem štadiju dogotovitve, odgovarja v vseh ozirih najmodernejšim, higienskim in pedagoškim zahtevam in lahko služi za zgled ne samo kranjskim, ampak tudi drugim avstrijskim podobnim zavodom in šolam.

Denarne podpore iz imetja bivšega vrtnarskega društva na Kranjskem za l. 1909. v zneskih po 72 K 16 h so dobili nadučitelji Fr. Črnagoj na Karolinski zemlji, Fr. Höglar v Stalearjih in M. Bartl v Semiču.

Profesor Fr. Metelkovo ustanovo za ljudskošolske učitelje za 1909 v zneskih po 80 K 41 h so dobili sledeči tovariši nadučitelji: J. Grad v Košani, Jak. Žebre v Starem trgu pri Ložu Mart. Humek v Boh. Bistrici, Fr. Rant v Radečah, Fr. Zagorec v Beli cerkvi in učitelj I. Štrkelj na Vrhniki.

Vabilo k odkritju nagrobnega spomenika pokojnemu tovarišu Vinko Vandu. — Pripravljali odbor vabi vse prijatelje in znance pokojnega nadučitelja Vinka Vanda, zlasti pa cenjene tovariše in tovarišice k odkritju spomenika, ki se vrši dne 14. oktobra 1909 ob 11. uri dopoldne v Verzeju. Čut kolegalnosti in prijateljstva zahteva, da dostojno počastimo spomin blagega pokojnika. — Fran Ovetko, Mara Kocuvan, Karel Mavrič.

„Zvonček“, štev. 10., izide prihodnji teden z velezanimivo vsebino.

Slovenski otrok v slovensko šolo! Dež. posl. dr. Kukovec je vložil v štaj. dež. zboru predlog glede poučnega jezika šolskih otrok v ljudskih šolah in predložil sledeči zakonski načrt: 1. V šolskih okoliših, v katerih se nahajajo zasebne ali javne ljudske šole s slovenskim poučnim jezikom in javne zasebne ljudske šole z nemškim poučnim jezikom, se smejo otroci samo v tisto šolo sprejeti, katere poučnega jezika so zmožni. 2. Od tega pravila so izvzeti oni otroci, katerih starši ali jero bi dokazali jako važne vzroke za potrebo izjeme. O takih prošnjah odloča s pridržano pravico do vzklica okrajni šolski svet. 3. Ta postava stopi s početkom onega šolskega leta v veljavo, ki pride po objavi postave.

Novo dijaško kuhinjo v Ljubljani je otvorilo nedavno ustanovljeno društvo „Domovina“, ker so klerikalci, ki imajo staro dijaško kuhinjo v rokah, potem te neznosno terorizirali srednješolsko dijaštvo.

Iz narodne šole na Štajerskem. Nastavljeni so: kot nadučitelj Ivan Zolnir pri Vel. Nedelji in Aleksander Alt pri Sent Janzu pri Spodnjem Dravogradu; kot definitivni učitelji (učiteljice) Julija Fister v Šmartnu na Paki, Elizabeta Matko pri Sv. Frančišku Ksaverju, Albin Jerin v Podčetrtku, Ferdinand Kokot v Pišecah, Amalija Pušenjak pri Sv. Jerneju pri Konjicah, Josipina Stegenšek v Špitaliču, Silvija Bobič v Strančah in Frančiška Podlesnik v Dobju. — V zadevi službenih doklad se je v dveh slučajih tako odločilo, da se bo pri onih, ki so vstopili šele sedaj v štajersko šolsko službo, oziralo le na štajerske predpise.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

St. 2112. Kranjsko. 156 1—1

Na trirazredni ljudski šoli v Hručici je stalno oddati učno mesto z zakonitimi prejemki.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom semkaj predlagati do 25. oktobra 1909.

V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščeni prosilci morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 17. septembra 1909.

St. 1499. 157 1—1

Na dvorazredni ljudski šoli v Kropi se razpisuje s tem služba učitelja s postavnimi prejemki v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se semkaj vlagajo do 15. novembra t. l.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici, dne 10. septembra 1909.

Našim rodbinam priporočamo 32
- Kolinsko cikorijo -